

Boligens rom og innredninger

Felles vaskerom/rom for tekstilbehandling

Byggforskserien
Planløsning
362.441
Sending 1 – 1995

Utgitt i samarbeid med:

Høgskolen i Akershus Avdeling for yrkesfaglærerutdanning,
Stuedied Stabekk, Ringstabekkv. 105, 1340 Bekkestua. Tlf. 67 12 07 20

0 Generelt

01 Innhold

Dette bladet omhandler felles vaskerom/rom for tekstilbehandling i boligblokker og i andre typer bolighus for flere husstander. For enkelhets skyld bruker vi betegnelsen *felles vaskerom* i bladet, selv om de fleste vaskerom også bør ha utstyr for annen tekstilbehandling. Bladet omtaler planløsninger og utstyr for slike rom. Løsningene som bladet viser, er uavhengige av bygningstype og kan legges til grunn både ved nybygging og ombygging. Vaskerom/grovkjøkken i privatboliger er behandlet i Planløsning A 361.219.

02 Bakgrunn

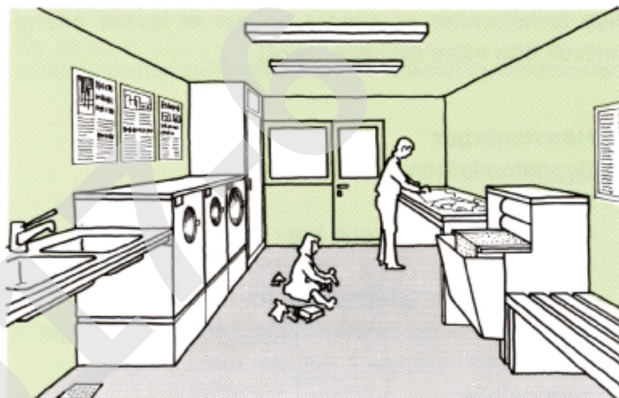
I dag har de fleste husholdninger egen vaskemaskin. I boligbygg med flere leiligheter og ved forskjellige former for bofellesskap kan det likevel være hensiktsmessig å ha tilgang til et felles vaskerom. Enpersonshusholdninger er blant de hyppigste brukerne av felles rom for vask og tekstilbehandling.

I en del husstander reagerer beboere på støv og fiber, varm fuktig luft o.l. Når astma og allergi er et problem, kan et felles vaskerom fungere som avlastning for det private vaskerommet. Av samme årsak bør et felles vaskerom ha utstyr for å vaske løse ryer og tepper.

Av hensyn til astma- og allergiutsatte beboere bør fellesarealer ha hyppig og godt renhold. Rengjøring med mopper blir stadig mer vanlig både i privat renhold og renhold av fellesarealer. En moppevaskemaskin kan derfor gjerne være blant utstyret i et felles vaskerom. Rommet bør også ha oppbevaringsplass for alminnelig renholdsutstyr.

03 Lokalisering og dimensjonering

Det er viktig at en allerede under planleggingen tar standpunkt til hvor mange og hvilke leiligheter som skal sokne til et felles vaskerom. Det har betydning både for lokaliseringen av rommet, størrelsen og valg av utstyr. Rommet bør være lett tilgjengelig for alle som skal bruke det, også rullestolsbrukere og andre bevegelseshemmede, se Planløsning A 320.212. Et

Et felles vaskerom bør ha vindu og gjerne dør direkte til utvendig tørkeplass.

mindre felles vaskerom for hver trappeoppgang gir kanskje den mest likeverdige tilgangen for brukerne, spesielt i boligblokker med heis. Vaskerommet må kunne låses bl.a. for å sikre at barn bare får tilgang sammen med voksne. Det bør være et toalett tilpasset funksjonshemmede i nærheten av vaskerommet. Støynivået fra nyere vaskemaskiner og annet utstyr blir stadig lavere. Likevel kan slike maskiner være kilde til forstyrrende støy, særlig for de leilighetene som ligger nærmest. Man må derfor ta forholdsregler mot støy både når det gjelder lydisolering av rommet og ev. støydemping av installasjonene, se pkt. 17.

04 Hovedfunksjoner

Et felles vaskerom bør ha plass til følgende funksjoner:

- sortering av tekstiler til vask (vogner e.l.)
- vasking (maskinvask og håndvask)
- tørking (tørketrommel/-skap/-rom)
- etterbehandling av rent tøy (strekking, rulling, sammenlegging)
- oppbevaring av renholdsutstyr (mopper, moppestativ, bøtter, bøttestativ, renholdsmidler o.l.)

05 Nyere utstyr

Ved valg av utstyr er det verd å legge vekt på effektivitet og god driftsøkonomi. I senere år har det skjedd en betydelig utvikling, særlig når det gjelder vaskemaskiner og tørketromler. Nye vaskemaskiner med fullt utnyttet kapasitet bruker ved bomullsvask omtrent halvparten så mye strøm som eldre maskiner. Selv halvfylte maskiner har en akseptabel driftsøkonomi med ca. en tredjedel av eldre maskiners strømforbruk.

Tørking av tøy er den delen av vaskeprosessen som tar mest energi. Nye vaskemaskiner sentrifugerer effektivt, og man slipper å bruke separat sentrifuge. Nye tørketromler er mindre og har et lavere energiforbruk enn eldre modeller [424].

06 Henvisninger

Byggeforskriften m/veiledning

Husbanken:

HB-1411, Husbankens krav til livsløpsboliger

Planløsning:

A 320.212 Dimensjonering for rullestol

A 361.219 Vaskerom/grovkjøkken i privatboliger

Andre blad i gruppe A 361 om rom i boliger

Byggedetaljer:

A 527.204 Bad og andre våtrom

A 541.805 Golv i bade- og dusjrom

A 550.501 Vibrasjonsisolering av maskiner og utstyr

A 553.181 Støy fra vanntilførselsnett

A 553.182 Støy fra avløpsinstallasjoner

A 553.185 Trykkstøt i sanitærinstallasjoner

kooperativer med flere felles vaskerom er det fullt mulig å utstyre vaskerommene litt forskjellig slik at bare enkelte av rommene har kapasitet til å ta større ting.

122 *Moppevaskemaskin* er i prinsipp lik en ordinær vaskemaskin, men har færre programmer. I tillegg har den en utvendig rist som holder tilbake støv og lo fra uttappingsvannet.

En moppevaskemaskin kan m.a.o. brukes til ordinær husholdningsvask. Det er verd å merke seg at en slik maskin også egner seg til å vaske mindre, løse tepper og ryer i størrelser og vekt begrenset til maskinens kapasitet. Denne muligheten er en fordel i husholdninger med allergi og overfølsomhetssykdommer. Tabell 11 viser målene på en moppevaskemaskin med kapasitet på 6 kg. En maskin med kapasitet på 10 kg kan ta opp til tre mindre matter i én vask.

Ytre mål for moppevaskemaskin tilsvarer en ordinær vaskemaskin, men i tillegg må man sette av plass for den utvendige loristen. Eksakte mål avhenger av produkt/fabrikat og kapasitet.

123 *Benk med kum og avrenningsstang*. For å kunne arbeide rasjonelt, effektivt og uten for mye vannsøl anbefales to vaskekummer ved siden av hverandre, helst i benk med beslag av rustfritt stål. Avrenningsstang monteres over benken slik at vann renner til kummene.

Tabell 11

Oversikt over utstyr og innredning til felles vaskerom i boligbygg. Tabellen angir de vanligste ytre målene. Målene kan variere noe, avhengig av produkt og kapasitet. VA angir vann og avløp, EL angir elektrisk tilknytning. A angir bare avløp.

Utstyr	Symbol	Mål (m)			Tilknyttet	
		H	B	D	VA	EL
Vaskemaskin (4 – 6 kg tøy)		0,85	0,60	0,72	X	X
Moppevask (6 kg tøy)		0,85	0,60	0,72	X	X
Benk m/kum, ev. 2 stk.		0,90	1,00	0,6	X	
Avrenn.stang		reg.	1,00		A	
Sentrifuge.(sep.)		0,70	0,40	0,40	A	X
Tørketrommel (6 kg tørt tøy)		0,85	0,60	0,60		X
Tørkeskap		1,80 2,00	0,60	0,60		X
Arbeidsbenk		0,85	1,20 1,80	0,60		
Strekkapparat		1,00	0,60	0,10		
Kaldrulle (golvmodell)		1,22	1,00	0,90		X
Varmrulle(*)		0,95	1,00	0,40		X
Strykemaskin			0,80	0,30		
Renholdsskap		2,10 2,40	0,60	0,60		

*) Bordmodeller av varmrulle/strykemaskin

Annet utstyr: Arbeidsstol eller krakk v/varmrulle
Belysning ved arbeidssteder
Oppheng for moppestativ

Tørkeplass ute: 8 – 10 m² areal, 40 m snor i høyde ca. 1,7 m over bakken og 0,3 m mellomrom

1 Utstyr og innredning

11 Utstyrsliste og alminnelige mål

Tabell 11 gir oversikt over aktuelle utstyrs- og innredningsenheter.

12 Vaskemaskiner, vaskekum, sentrifuge

121 *Vaskemaskin*, helautomatisk med frontåpning, ev. tilknyttet myntautomat, er aktuell i denne sammenhengen. Vanlig kapasitet er 4 – 6 kg, se tabell 11. Kapasitet må ellers velges etter ønsker og behov. Enpersonshusholdninger har i gjennomsnitt 3,5 – 4 kg tøy til vask pr. uke. En husholdning på fire personer har ca. 15 kg [423]. Sortert etter temperatur, fibrer og farger betyr det henholdsvis tre til seks maskinomganger. Den tøymengden som kan gå i samme vask, utgjør vanligvis ikke mer enn 3 – 4 kg og unntaksvis opp til 5 – 6 kg.

Til å vaske ryer, småmatter o.l. kan en trenge høyere kapasitet enn gjennomsnittsbehovet, se også pkt. 122 om moppevaskemaskin. Dersom man anskaffer en maskin som tar mer enn gjennomsnittsbehovet, er det desto viktigere å velge en maskin som har god driftsøkonomi uten full kapasitetsutnyttelse. I større bo-

- 124 *Separat sentrifuge* er nyttig for h ndvaskede tekstiler som ikke skal dryppt rkes. En effektiv sentrifuge er viktig. Jo lavere restfuktighet det er i tekstilene etter sentrifugering, dess kortere tørketid og mindre strøm kreves. Sentrifuge bør plasseres n r golvsluk.

13 Tørketrommel/tørkeskap

- 131 *Tørketrommel* med samme kapasitet som vaskemaskin anbefales. Tørketrommel har front pning og kan kobles til myntapparat på samme måte som vaskemaskin. Har vaskerommet to vaskemaskiner, er det naturlig med to tørketromler som har tilsvarende kapasitet. Tekstiler som tørkes i trommel, blir nærmest «støvsugd» for avslitte fibrer etter bruk og vask. Etter slik behandling st ver tekstilene mindre og avgir færre løse fibrer til luften.

Dersom valget står mellom tørketrommel og tørkeskap/tørkerom, anbefales tørketrommel både ut fra energi-, økonomi- og effektivitetshensyn. Hensynet til personer med allergi-/astmaplager tilsier klart tørketrommel framfor andre løsninger.

- 132 *Tørkeskap/tørkerom* kan være aktuelt ved ombygging der eldre, brukt utstyr skal utnyttes videre. Selv i slike tilfeller bør man overveie å anskaffe en trommel, eller sette av plass for framtidig trommel.

14 Utstyr til å etterbehandle tøy

- 141 *Arbeidsbenk* er praktisk til forskjellig håndtering av tøy, bl.a. sammenlegging av ferdigvaskede, tørre bekleddings- og boligtekstiler. Benken plasseres på den «tørre» siden i rommet, men bør likevel være av materialer som tåler fuktighet, f.eks. fra dynking og bretting av duker o.l. f r rulling.

Anbefalt arbeidsflate er min. 1,8 m x 0,6 m.

- 142 *Strekkeapparat* går det mulig for en person alene å strekke f.eks. duker, gardiner, sengetøy o.l. Strekkapparat trenger fri plass foran apparatet på ca. 2,5 m – 3,0 m og monteres ca. 1,2 m over golv, se fig. 142.

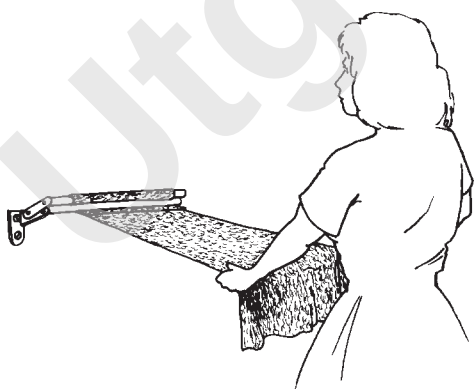

Fig. 142

Strekkeapparat eller t ystrekker

- 143 *Kaldrulle, varmrulle/strykemaskin*. Elektriske kaldruller fins i forskjellige størrelser. For å dekke et alminnelig behov anbefales en golvmodell med rullebredde på 0,70 m.

Et alternativ, ev. i tillegg til kaldrulle, er varmrulle, og så kalt strykemaskin. Varmrulle gir mulighet til å rulle/

stryke alt fra duker og gardiner til skjorter og bluser. Varmruller fås i forskjellige størrelser. En golvmodell med rullebredde 0,85 m anbefales. Ruller betjenes sittende, helst på en regulerbar stol.

15 Skap til renholdsutstyr

Utstyr til renhold av fellesarealer savner ofte hensiktsmessig plassering i boligblokker. Et felles vaskerom kan være et aktuelt sted. Høye skap, gjerne kombinert med overskap, er praktisk til å oppbevare utstyr og midler til renhold av fellesarealene. Det bør stilles krav om regelmessig renhold, og kravet bør være særlig strengt i boliger der husstandsmedlemmer har luftveisproblemer. Hyppig og regelmessig renhold kan bidra til økt livskvalitet for mange mennesker.

16 Installasjoner

- 161 *Vann og avløp (VA)*. Tabell 11 gir oversikt over hvilke typer utstyr som forutsetter vann og avløp (merket x) og hvilke som trenger bare avløp (merket A). Golv i vaskerom bør alltid ha sluk. Det har også betydning for forsikringen.

- 162 *Elektriske installasjoner*. Elektriske varmeovner skal være godkjent og merket for bruk i fuktige rom. Alle elektriske installasjoner må utføres av autorisert installatør.

- 163 *Ventilasjon*. Vaskerommet bør ha mekanisk avtrekk. Avtrekksvolumet beregnes ut fra antall tørketromler:
- avtrekksvolum pr. tørketrommel med kondensator 10 l/s
 - avtrekksvolum pr. tørketrommel uten kondensator 20 l/s

Tilluft ordnes ved ventiler i yttervegg/spalter, via spalter under dører fra tiliggende rom eller helst ved innblåsing av forvarmet friskluft.

- 164 *Dagslys. Elektrisk lys*. Dagslys gjennom vindu vil øke trivselen i et felles vaskerom, men er ikke noe absolutt krav. Vindu i yttervegg kan dessuten bidra til raskere utlufting av rommet.

Den elektriske belysningen bør være god. Allmennbelysning (lampepunkt i tak) bør kunne ta 75 W. Plassbelysning ved vaskekum, arbeidsbenk, ruller o.l. bør være på min. 60 W.

17 Lydisolering og støydemping

Byggeforskriften stiller strenge krav til lydisolering mot støy fra rom for felles servicevirksomhet og til lydnivå fra innvendige felles tekniske installasjoner. Dette innebærer både at skillekonstruksjonene mellom vaskerommet og boligene må ha ekstra god lydisolering, og at støy og vibrasjoner fra de tekniske installasjonene er tilstrekkelig redusert. Støydemping av rommet ved hjelp av lydabsorberende overflater er også ønskelig.

Hvordan en kan redusere støy fra vanntilf rselsnett, avløpsinstallasjoner og unngå trykkstøt i sanitærinstallasjoner, er vist i Byggdetaljer A 553.181, A 553.182 og A 553.185.

Figur 17 viser prinsippskisse for vibrasjonsisolering av vaskemaskin. Vibrasjonsisolering av maskiner og utstyr er detaljert behandlet i Byggdetaljer A 550.501.

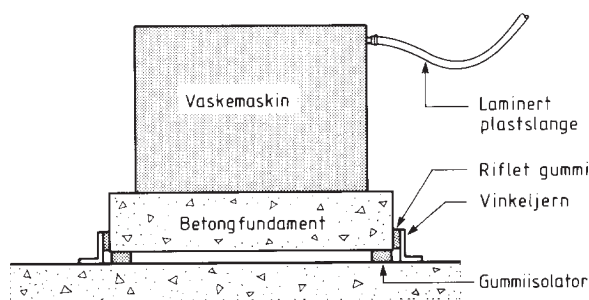

Fig. 17

Store vaskemaskiner kan kreve oppsetting på betongfundament som er vibrasjonsisolert med gummibaserte dempere. Sideveis forskyvning er ivarettatt med isolerte vinkeljern.

18 Montering av utstyr og innredning

Utstyret og innredningen bør være ordnet og montert slik at de kan nås og brukes av alle. Vaskemaskiner og tørketromler bør monteres på sokkel eller stativ for å gi best mulig arbeidshøyde, også for rullestolsbrukere, se pkt. 23.

Vaskekumner, arbeidsbenker m.v. bør utformes slik at de er tilgjengelige fra rullestol. Armaturer, brytere og knapper bør plasseres med samme omtanke; alt skal kunne nås og betjenes av alle. Alt teknisk utstyr og alle innretninger for øvrig må ha barnesikring.

19 Spesielle hensyn

Personer med overfølsomhetsproblemer kan få eksem av krom og nikkel. Vannarmatur, dør- og vindusvridere o.l. bør derfor være av brennlakkert/emaljert materiale, messing eller plast.

2 Planløsning og innredning

21 Våt og tørr sone

Det er viktig at romform og utstyrsplassing sammen gir rasjonelle løsninger for arbeidsprosessene. Figur 21 a viser rekkefølgen i vaskeprosessen. Den har to markant ulike prosessoner, en våt og en tørr. Ved tosidig utstyrsoppstilling hvor innredningen er plassert på motstående vegger, kan en snakke om våt og tørr side. Ved andre løsninger er soner et mer dekkende begrep. Figur 21 b og c viser oppriss av typisk våt og tørr side. Se ellers planeksempel i fig. 31.

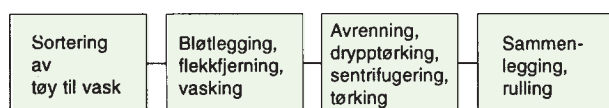

Fig. 21 a

Skjematisk framstilling av rekkefølgen i vaskeprosessen

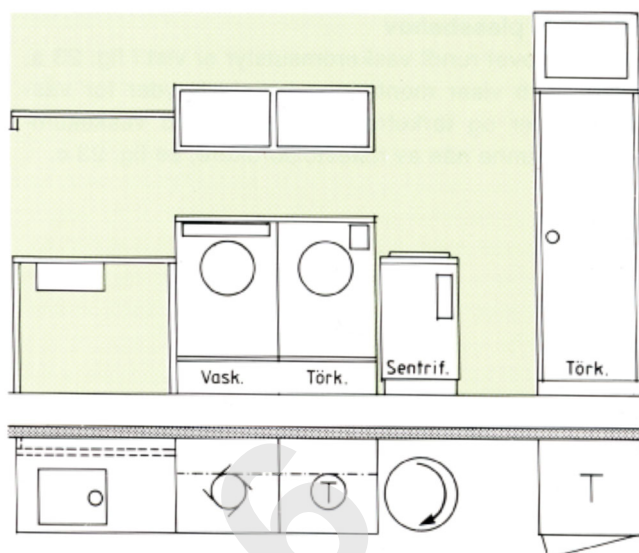

Fig. 21 b

Oppriss av en typisk våt sone i fellesvaskerom

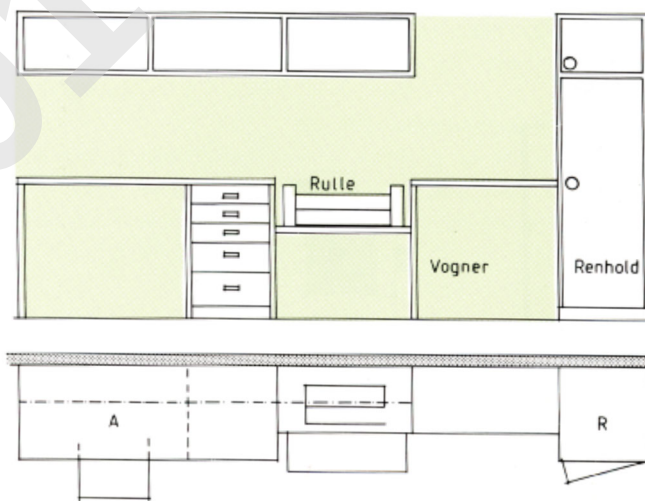

Fig. 21 c

Oppriss av en typisk tørr sone i fellesvaskerom

22 Behov for utstyr og innredning

Behovet for utstyr og innredning vil langt på vei bestemme nødvendig størrelse på rommet. Dersom en er i tvil om framtidig behov, bør en dimensjonere rommet slik at en senere kan supplere med ytterligere utstyr om det skulle vise seg ønskelig eller påkrevd. Med mindre det dreier seg om ganske små bofelleskap eller bokollektiv, bør en i et vaskerom beregnet for opptil 15 brukere basere seg på dobbelt sett med utstyr til vask og tørking. Dette vil si vaskebenk med to kumner, to vaskemaskiner og to tørketromler eller én tørketrommel og ett tørkeskap. Vaskerommet kan da utnyttes vesentlig mer effektivt, noe som betyr mye for de fleste. Dobbelt sett med maskiner er også en stor fordel dersom en av maskinene trenger service eller reparasjon.

23 Utstyrets plassbehov

Plassbehovet rundt vaskeromsutstyr er vist i fig. 23 a. Figur 23 b viser monterings-/arbeidshøyder for vaskemaskiner og tørketromler. Kraner ved vaskekummer må kunne nås av rullestolsbrukere, se fig. 23 c.

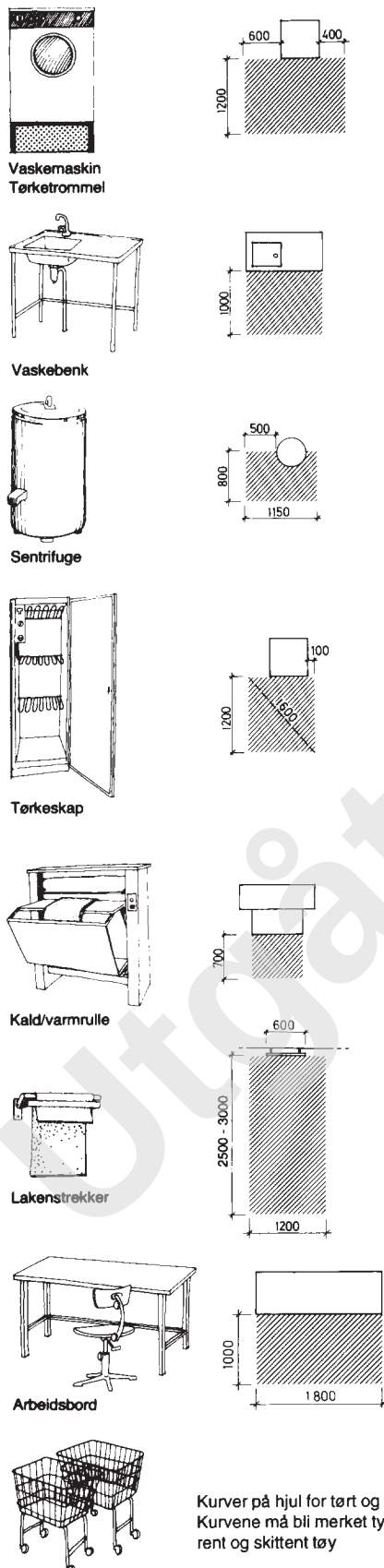

Fig. 23 a
Plassbehov rundt utstyr

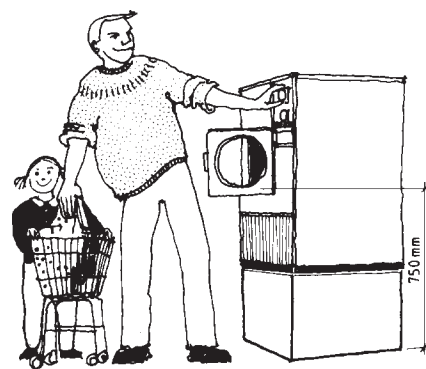

Fig. 23 b
Arbeids-/monteringshøyder for vaskemaskiner og tørketromler

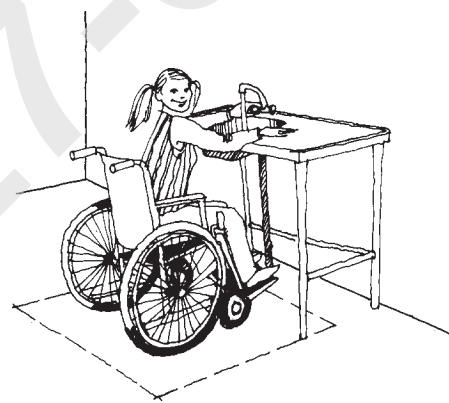

Fig. 23 c
Kraner ved vaskekummer må kunne nås fra rullestol.

3 Eksempel på felles vaskerom for seks til ti husstander

31 Planløsning

Figur 31 viser plan av et felles vaskerom som kan fungere for mellom seks og ti husstander. Rommet er forsynt med følgende utstyr:

- To vaskemaskiner. Ved valg blant de nyeste typene kan en ev. ha forskjellig kapasitet på maskinene.
- Vaskebenk med en kum (kunne med fordel hatt to kummer)
- Sentrifuge. Nyere vaskemaskiner kan overflødiggjøre sentrifugen. Plassen kan ev. brukes til utvidet vaskebenk eller en vaskemaskin i tillegg, f.eks. til moppevask.
- Tørkeskap
- Tørketrommel
- Lakenstrekker
- Arbeidsbord med stol
- Kaldrulle og varmrulle/strykemaskin
- Renholdsskap
- Vaskekorger/trillevogner

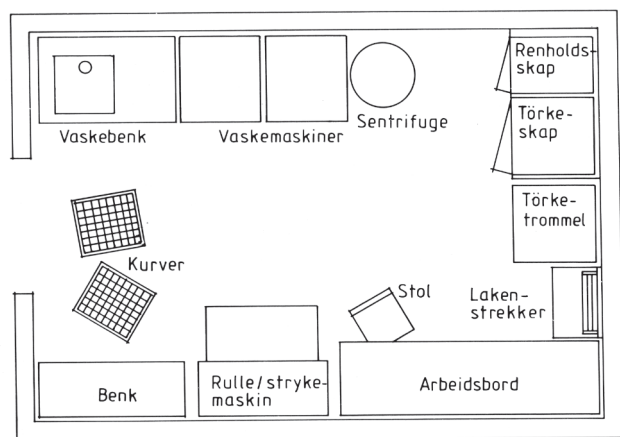

Fig. 31

Planeksempel for felles vaskerom på ca. 11 m². Kapasitet opp til ti husstander. Fra [423].

32 Organisering – ukeskjema

Et felles vaskerom forutsetter som regel tidsrammer for når rommet skal kunne brukes. Hvis rommet er godt lydisolert og ligger slik til at bruken ikke sjenerer de andre beboerne, står man friere når man skal fastlegge brukstiden i husordensreglene. Med utgangspunkt i brukstiden bør man lage et vaskeskjema. Før man utarbeider skjemaet, bør man finne ut når de forskjellige beboerne har anledning til å bruke vaskerommet.

Et vaskeprogram for høy temperatur kan ta fra 1 til 1 1/2 time. Med nødvendige vaskeomganger, tørking og ev. etterbehandling, trengs tre, og kanskje helst fire timer til hele prosessen. Det vil si at man med full utnyttelse av en dag fra 0700 – 2300 ikke kan avsette mer enn fire til fem turnuser pr. dag. Ofte må man ha kortere tidsrammer av hensyn til beboerne i nærheten av vaskerommet.

I praksis vil det være vanskelig å få full utnyttelse av vaskerommet i et forhåndsdisponert skjema. Det kan da være gunstig å sette av noen åpne tidsrom som kan brukes av beboere med spesielt store behov, som småbarnsfamilier o.a. Tabell 32 viser eksempel på et ukeskjema for ti husstander.

Tabell 32

Eksempel på et ukeskjema for ti husstander med firetimers turnuser og slakk til ad hoc-utnyttelse etter behov. Her er det regnet med tidsrammer fra 0700 til 2300 og bruk av vaskerommet også på søndager. Eksemplet er hentet fra [423].

Tid	Dag						
	Man	Tir	Ons	Tor	Fre	Lør	Søn
0700 1100	A	C	F		H	I	J
1100 1500	"	D		B			"
1500 1900	B					F	
1900 2300		E	G	D	E		

A – J: ulike husholdninger

4 Referanser

41 Forfatter og redaksjon

Bladet er revidert av Bjarne Hegdal i samarbeid med Kari Gro Sundet, Høgskolen i Akershus, Studiested Stabekk. Saksbehandler har vært Claus Ringnes. Bladet erstatter blad med samme nummer, utgitt høsten 1983. Redaksjonen ble avsluttet i februar 1995.

42 Litteratur

- 421 Fargemagasinet nr. 6/93, «Fornyelser i Bøttekottet»
- 422 Rent nr. 4/93, «Moppen – en revolusjon på 60-tallet»
- 423 Faktablad 40, juni 1990. Gemensamma tvättstugor. Konsumentverket, Stockholm.
- 424 Råd och Rön 8/94. Tvättmaskiner och torktumlare för tvättstugor – mindre, bättre energisnålare. Stockholm.
- 425 Byggebransjens våtromsnorm. Fagrådet for våtrom og Norges byggforskningsinstitutt. Oslo, 1994.